

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TC. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Fuat OKTAY tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Özgür KARABAT
İstanbul Milletvekili

Basın İlan Kurumu (BİK), 2 Ocak 1961 tarihinde ve 195 sayılı Kanun ile kurulan bağımsız be özerk devlet kurumları arasında gösterilmektedir. Resmi ilanların ulusal-yerel basında paylaştırılmasında tarafsız bir aracı olması beklenen kurumun özerklik yapısı ve basına dönük aldığı kararlarda demokratik temayüllere uygun hareket etmediği yönündeki endişelerimiz gün geçtikçe artmaktadır.

Basın İlan Kurumu, resmi ilanlar ile kamu kurum kuruluşlarına ait reklamların, gazete ve dergilerde yayınlanmasına aracılık etmekle birlikte, gazete ve dergileri de denetlemektedir. Basın organlarını “mevzuat” ve “Basın Ahlak Esasları” kapsamında denetleyen kurumun son yıllarda birçok tartışmalı karara imza attığı görülmektedir. Kurulmasındaki temel amacın “yandaş” ve tarafsız bir basının oluşmasını engellemek ve yerel basının güçlenmesine olanak sağlamak olan BİK’in ülkemiz basının hâlihazırdaki durumu dikkate alındığında bu görevi yerine ne kadar getirdiği kamuoyunun takdirindedir.

Basın İlan Kurumu, re’sen ve şikâyete bağlı olarak denetim yapmakta ve bu doğrultuda da kararlar almaktadır. Ancak son yıllarda gördüğümüz uygulamalarda bu denetimlerin yanlış yapıldığı, ağırlıklı olarak bağımsız ve özgür gazetelerin cezalandırıldığı savunulmaktadır. Basın özgürlüğü sıralamalarında en gerilerde gösterilen ülkemizin bu uygulamalarla uluslararası camiadaki konumunun daha da geriye gideceği açıktır. Hükümet tarafından birçok alanda “reform” söylemlerinin dillendirildiği dikkate alındığında hukuktan basın özgürlüğüne kadar pek çok alanda problem olduğu bizzat hükümetçe de kabul edildiği değerlendirilebilir.

Basın İlan Kurumu’nun özgür, tarafsız ve bağımsız habercilik noktasında yüz akımız olan Sözcü, Cumhuriyet, Birgün ve Evrensel gibi gazeteleri sürekli hedef alması, bu gazetelerimize dönük siyasi baskının ekonomik alandaki devamı olarak görülmektedir.

Tartışmalı kararlara imza atan ve “Basın Ahlak İlkeleri” kapsamında denetim yaptığını savunun kurumun ahlaki değerlerin yere, zamana ve hatta anlayışa göre değiştiği dikkate alındığında aldığı bu kararların evrensel ahlak ilkeleri, evrensel insan hakları ve basın özgürlüğü ilkeleri ile ne denli bağdaştığı da tartışmalıdır. Zaten ülkemizin ve dünyanın saygın gazete örgütleri olan

Avrupa Gazeteciler Birliği (AEJ), Basın Yayın İletişim ve Posta Emekçileri Sendikası (HABER-SEN), Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD), Parlamento Muhabirleri Derneği (PMD), Türkiye Basın Yayın Matbaa Çalışanları Sendikası (DİSK BASIN-İŞ), Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), Turizm ve Çevre Gazetecileri Derneği (TURÇEV) gibi gazeteci örgütlerinin çağrı ve açıklamaları da bu iddiaları doğrular niteliktedir.

Ülkemizde çok sayıda yayın yaşam mücadelesi verirken Basın İlan Kurumu'nun verdiği cezalarla, karar alma süreçlerinde subjektif eğilimlerin öne çıktığı ve kurumun özerk davranmadığı yönündeki kanaatimizi artırmaktadır. Medya ve Televizyon alanında RTÜK'ün ortaya koyduğu yanlı davranışların benzerlerinin basın alanında da Basın İlan Kurumu eliyle sürdürüldüğü izlenimi güçlenmektedir. Koronavirüs salgının yayılmasıyla birlikte gazete tirajlarında yaşanan düşüş, resmi ilan gelirlerinin ciddi oranda azalması dikkate alındığında Basın İlan Kurumu'nun ekonomik yaptırımlara devam gazetelerimizin varlığını da tehdit etmektedir.

Buna göre;

- 1- Basın İlan Kurumu, 2020 yılı içinde toplamda kaç ilanın yayınlanmasına aracılık etmiştir? Bunların gazetelere göre dağılımı nasıldır?
- 2- Son 20 yılda (2000-2020) Basın İlan Kurumu'nun aracılık ettiği ilan sayısı ve bunların mali değeri ne kadardır? Bu ilanlar hangi miktar ve oranlarda gazetelere dağıtılmıştır? Bunların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 3- Basın İlan Kurumu ulusal günlük siyasi süreli yayın niteliğindeki yayımlarla ilgili olarak 2000-2020 yılları arasında kaç kez; 195 Sayılı Yasanın 49. maddesi ve 129 sayılı Genel Kurul Kararı çerçevesinde basın ahlak esaslarına aykırı yayım nedeni ile ilan kesme ve uyarma yaptırımını uygulanmıştır? Bu yaptırımlar hangi basın organlarına uygulanmıştır? Bu cezalardan uygulanmayanlar var mıdır?
- 4- Son beş yılda haberlerde yayın kaynağının kullanılmaması nedeniyle müeyyide uygulanan gazete sayısı kaçtır? Bu gazeteler hangileridir? Bunlara uygulanan cezalar nelerdir?
- 5- Okurların bir gazete bayisinden birden çok gazete alması gazeteleri cezalandırma gerekçesi midir? Bu yönde cezai müeyyide uygulanmış mıdır? Uygulandıysa bunun dayanağı nedir? Bu cezalar hangi gazetelere uygulanmıştır?
- 6- Basın İlan Kurumu, son 5 yılda özellikle nefret söylemleri, nefret suçları ve hakaret gibi içerikleri veren gazete ve dergilerle ilgili kaç işlem başlatmıştır? Bu nedenlerle işlem yapılan gazeteler hangileridir ve bu işlemlerin sonucu ne olmuştur?
- 7- Hukuki olarak suç olduğu tespit edilmemiş haberle ilgili işlem ve cezai yaptırım uygulanması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmakta mıdır?